

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a tej- és tejtermék-ágazati szerződéses kapcsolatok tekintetében történő módosításáról

(COM(2010) 728 végleges – 2010/0362 (COD))

(2011/C 218/21)

Előadó: **Dilyana SLAVOVA**

2010. december 22-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Unió működéséről szóló szerződés 42. cikke és 43. cikkének (2) bekezdése alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban:

Javaslat európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a tej- és tejtermék-ágazati szerződéses kapcsolatok tekintetében történő módosításáról

COM(2010) 728 végleges – 2010/0362 (COD).

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció 2011. április 6-án elfogadta véleményét.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2011. május 4-5-én tartott, 471. plenáris ülésén (a 2011. május 4-i ülésnapon) 150 szavazattal 3 ellenében, 13 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az EGSZB megjegyzi, hogy a 2007 és 2009 között lezajlott válság hatalmas nyomást gyakorolt a tejágazatra, különösen a termelőkre.

1.2 Az EGSZB említést tesz az ellátási láncban fellelhető egyensúlyzavarról – különösen az egyrészt a kereskedők, másrészt pedig a termelők és a feldolgozók közötti egyensúly hiányáról –, ami megakadályozza a termékek hozzáadott értékének a tejtermelők felé történő igazságosabb elosztását. Az EGSZB javasolja az Európai Bizottságnak, hogy tegyen lépéseket annak biztosítása érdekében, hogy az átláthatóság a tejturkum egészében (termelők – feldolgozók – nagykereskedők – kiskereskedők) egyenlő mértékben érvényesüljön.

1.3 Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság megszívleli a tejágazattal foglalkozó magas szintű szakértői csoport ajánlásait, és időben reagál a tejágazat előtt álló kihívásokra.

1.4 Az EGSZB meg van győződve arról, hogy a tejtermék-ellátási lánc optimális hatékonysága valamennyi érintett fél érdeke, és hangsúlyozza, hogy a hozzáadott értéknek az ellátási lánc szereplői közötti tisztességes elosztása – és különösen a termelők alkupozíciójának javítása – hozzájárul a lánc általános hatékonyságának, versenyképességének és fenntarthatóságának növeléséhez.

1.5 Az EGSZB szerint a négy összetevő (szerződéses kapcsolatok, a termelők alkupozíciója, szakmaközi/ágazatközi szervezetek és átláthatóság) szorosan kapcsolódik egymáshoz és függ egymástól. Emiatt ezeket együttesen kell kezelni.

1.6 Az EGSZB elismeri, hogy a tejtermelés szerkezete tagállamonként jelentős eltéréseket mutathat, ezért egyetért azzal, hogy az ilyen szerződések alkalmazásának továbbra is önkéntes alapon kell történnie. Mindazonáltal a tagállamok számára elviekben engedélyezni kellene, hogy saját területükön kötelezővé

tehessék e szerződések alkalmazását, azt is figyelembe véve, hogy meg kell őrizni a belső piac zökkenőmentes működését. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy a javaslat nem vonatkozik a szövetkezetekre, valamint felhívni a figyelmet a néhány tagállamban már alkalmazott bevált gyakorlatokra.

1.7 Az EGSZB egyetért azzal, hogy az említett szerződéseknek magukban kellene foglalniuk legalább a következő négy, a felek között szabad megegyezés tárgyát képező fő elemet: 1) a fizetendő árat/a szállításkor alkalmazandó árképletet, 2) a mennyiséget, 3) az időny alatti szállítások időbeli ütemezését, valamint 4) a szerződés időtartamát.

1.8 Az EGSZB sürgeti, hogy – különösen néhány új tagállamban, ahol a töredezett tejgazdasági ágazatnak igen gyenge az alkupozíciója – hozzanak létre termelői és ágazatközi szervezeteket. Az EGSZB elismeri, hogy a gyümölcs- és zöldségágazatba tartozó olyan szervezetek, amelyek erősítik az ágazaton belüli különböző érdekelt felek közötti kapcsolatokat, hozzáadott értéket képviselnek, mivel elmélyíthetik a termeléssel és a piacokkal kapcsolatos ismereteket, és fokozhatják a termelés és a piacok átláthatóságát. Úgy véli, hogy az ilyesfajta fejlemények valószínűleg a tejtermék-ellátási lánc általános működését is javítanák.

1.9 Az EGSZB véleménye szerint egyértelművé kell tenni, illetve tovább kell fejleszteni az uniós versenyszabályoknak a tejágazatban való alkalmazását, így lehetővé téve, hogy az elsődleges termelők szervezetei jobb alkupozícióval rendelkezzenek.

1.10 Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a jobb átláthatóságnak köszönhetően a tejipari vertikum zökkenőmentesebben működhet az összes szereplő javára, és ennek kapcsán üdvözli a tejágazattal foglalkozó magas szintű szakértői csoport Európai Bizottságnak tett ajánlásait, amelyek biztosítják, hogy az átláthatóság ne torzítsa a versenyt a belső piacon.

1.11 Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság által végzett munkát, rámutat azonban arra a tényre, hogy a javaslat nem fogja a tejágazat összes problémáját megoldani.

2. Bevezetés

2.1 A tejtermelés nemcsak gazdasági szempontból kiemelkedő fontosságú az EU számára – tekintve az abból származó bevételeket és a kapcsolódó munkahelyek számát –, hanem azért is, mert jelentős szerepet tölt be a földhasználat és a környezetvédelem tekintetében. Számos régióban – különösen a hegyvidékiekben és a természeti hátrányokkal küzdőkben – ez az egyik a néhány olyan termelési mód közül, amelynek valódi esélye van a fejlődésre és a fennmaradásra.

2.2 A tejipari ágazat Európában alapvető szerepet tölt be az életminőségben, köszönhetően az egészséghez és a fogyasztók felelős és biztonságos élelmiszeréhez való hozzájárulásának, valamint a vidékfejlesztés és a környezeti fenntarthatóság szempontjából betöltött gazdasági jelentőségének.

2.3 A tejtermelő és -feldolgozó ágazatok az egyes tagállamokban nagymértékben eltérőek. A termelési és feldolgozási struktúrák tagállamonként igen változók: az egyik szélsőség a szövetkezeti felépítés, ahol a szövetkezet fel is dolgozza a tejet, a másik pedig a nagy számú egyéni termelők és feldolgozóüzemek által jellemzett vertikum. 2015 küszöbén a termelőknek még a legjobban szervezett környezetben is képesnek kell lenniük arra, hogy megfelelően felkészüljenek az új piaci helyzetre, amellyel a kvóták megszűnése után szembe kell nézniük. Meg kell jegyezni, hogy amennyiben a közigazgatási hatóságok (uniós és nemzeti szinten) kivonulnak a termelés szabályozásából, az ágazati érdekcsoportoknak teljesen új körülményekkel és új felelősségi körökkel kell majd szembesülniük. Ilyen körülmények között a termelőknek biztosan tudniuk kell azt, hogy a piac méltányos árat kínál nekik.

3. Háttér

3.1 A tejtermékek piacán kialakult nehéz helyzet ismeretében 2009 októberében létrejött a tejágazattal foglalkozó magas szintű szakértői csoport, hogy megvitassa a tej- és tejtermék-ágazatban szükséges közép- és hosszú távú intézkedéseket, kidolgozzon egy szabályozási keretet és hozzájáruljon a piac és a termelők jövedelmének stabilizálásához.

3.2 A szakértői csoport szóbeli és írásbeli észrevételeket kapott a mezőgazdasági termelőket, a tejfeldolgozókat, a nagy- és a kiskereskedőket, valamint a fogyasztókat, tehát a tejipari ellátási lánc szereplőit képviselő fő európai csoportoktól. Emellett a szakértői csoport munkájához hozzájárultak felkért szakértők, harmadik országok képviselői, a nemzeti versenyhatóságok és az Európai Bizottság is.

3.3 A tejipari ágazat képviselőinek részvételével 2010. március 26-án konferenciára került sor, amelynek keretében az ellátási lánc számos szereplője adhatott hangot véleményének. A szakértői csoport 2010. június 15-én terjesztette elő a jelentését, amely a számos ajánlás mellett a tejágazat aktuális helyzetének elemzését is tartalmazta.

3.4 A tejágazattal foglalkozó magas szintű szakértői csoport jelentős erőviszonybeli különbségeket tárt fel az ellátási láncban

(a termelők – feldolgozók – nagykereskedők – kiskereskedők között), illetve az értéktöbblet egyenlőtlen elosztására mutatott rá. Ezt a helyzetet az ellátási lánc átláthatósági, rugalmatlansági és ártranszmissziós problémái okozzák.

3.5 A Tanács megvizsgálta a szakértői csoport által készített jelentést és az ajánlásokat, és 2010. szeptember 27-i ülésén elfogadta az elnökségi következtetéseket. A következtetésekből felkérték az Európai Bizottságot, hogy az év végéig terjessze elő a szakértői csoport első négy ajánlására vonatkozó válaszát (szerződéses kapcsolatok, a termelők tárgyalási pozíciója, szakmaközi szervezetek és átláthatóság).

3.6 Az Európai Bizottság javaslata mind a négy elemmel foglalkozik (a szerződéses kapcsolatokkal, a termelők tárgyalási pozíciójával, a szakmaközi szervezetekkel és az átláthatósággal), mivel e tekintetben a jelenlegi rendelkezések módosítására van szükség.

3.7 A tejtermelők és a tejfeldolgozók közötti kapcsolatokat illetően az ellátás koncentrációja gyakran jóval alacsonyabb, mint a feldolgozás koncentrációja. Emiatt az említett szintek tárgyalási pozíciója nincs egyensúlyban. A javaslat értelmében a nyers tejet szállító termelő és a tejüzem előzetesen írásban szerződést köthet, amely tartalmazná a fő elemeket, így az árat, a szállítások ütemezését és volumenét, valamint a szerződés időtartamát. A tagállamok választhatnak, hogy saját területükön kötelezővé teszik-e a szerződések alkalmazását. A szövetkezetek egyedi jellegüknél fogva nem kötelesek szerződést kötni, amennyiben alapszabályuk hasonló rendelkezéseket tartalmaz.

3.8 Az ellátási láncban belüli tárgyalási pozíció egyensúlyának visszaállítása érdekében a javaslat azt tervezi, hogy a termelők számára lehetővé teszi a szerződések termelői szervezetek útján történő kollektív megtárgyalását. Megfelelő mennyiségi korlátokat tartalmaz a tárgyalások volumenére vonatkozóan, amelyek célja, hogy a fő tejfeldolgozókkal azonos feltételeket biztosítsanak a termelők számára, miközben fenntartják a megfelelő versenyt a nyerstejpiacán. A javaslat az EU teljes tejtermelésének 3,5 %-át és a nemzeti termelés 33 %-át határozza meg korlátként, speciális védelmet biztosítva arra vonatkozóan, hogy különösen a kvóták ne kerüljenek súlyosan hátrányos helyzetbe e téren. Ezért indokolt az ilyen termelői szervezeteknek az 1234/2007/EK rendelet 122. cikkének megfelelő elismerése is. Az Európai Bizottságot hatáskörrel kell felruházni, hogy az EUMSZ 290. cikkével összhangban felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el a termelői szervezetek társulásainak jóváhagyására vonatkozó feltételek tekintetében.

3.9 A javaslat speciális uniós szabályokat is tartalmaz a lánc valamennyi részét lefedő szakmaközi szervezetek számára. Ezek a szervezetek hasznos szerepet játszhatnak a kutatás, a minőségjavítás, a promóció és a termelési, valamint feldolgozási módszerek legjobb gyakorlatainak terjesztése terén.

3.10 A javaslat értelmében a tejágazatra a megfelelő módosításokat követően a gyümölcs- és zöldségágazatban működő szakmaközi szervezetekre vonatkozó szabályokat kellene alkalmazni.

3.11 Ezek a szakmaközi szervezetek hozzájárulnának a termelés és a piac ismeretének és átláthatóságának növeléséhez, többek között a nyerstejszállítási szerződések tekintetében az árakra, mennyiségekre és a szerződéses időtartamra vonatkozó statisztikai adatok közzététele, és a potenciális jövőbeli regionális, valamint nemzeti szintű piaci trendek elemzése révén.

3.12 A javaslat hatáskörrel ruházza fel az Európai Bizottságot ahhoz, hogy e rendelet egyes nem alapvető rendelkezéseinek a kiegészítése vagy módosítása céljából az EUMSZ 290. cikkével összhangban felhatalmazáson alapuló jogi aktusokat fogadjon el. Meg kell határozni azokat a rendelkezéseket, amelyek esetében ez a hatáskör gyakorolható, valamint a felhatalmazásra vonatkozó feltételeket.

3.13 Az e rendeletben meghatározott intézkedések egységes alkalmazásának biztosítása érdekében az Európai Bizottságot fel kell hatalmazni arra, hogy az EUMSZ 291. cikkének megfelelően végrehajtási jogi aktusokat fogadjon el.

4. Általános megjegyzések

4.1 A javaslat célja, hogy növelje a tejtermelők pozíciójának hatékonyságát a tejtermék-ellátási láncban, és felkészítse az ágazatot egy piacorientáltabb és fenntarthatóbb jövőre.

4.2 A javaslatban a következők szerepelnek: tejtermelők és feldolgozók közötti írásbeli szerződések, a szerződéses feltételek kollektív – termelői szervezetek útján történő – megtárgyalásának lehetősége oly módon, hogy a tejtermelők tárgyalási pozíciója megerősödjön a fő feldolgozókéhoz képest, speciális uniós szabályok a szakmaközi szervezetek számára, valamint intézkedések a piac átláthatóságának növelésére. Az intézkedések a javaslat értelmében 2020-ig maradnak érvényben, két időközi értékeléssel. A kollektív tárgyalások mértékére vonatkozó megfelelő korlátozásoknak és egyéb speciális védelmi intézkedéseknek biztosítaniuk kell a tejtermelők tárgyalási pozíciójának megerősítésére irányuló célkitűzések elérését, miközben védelmezik a versenyt és a kkv-k érdekeit.

4.3 Minden egyes tagállam eldöntheti, hogy milyen megközelítést választ a szerződéses kapcsolatokat illetően. Minden egyes tagállam szabadon eldöntheti, hogy saját szerződésjogi rendszerén belül kötelezővé teszi-e a termelők és feldolgozók közötti szerződések alkalmazását. Tekintettel arra, hogy ebben az összefüggésben nagyok az eltérések az Unióban, a szubszidiaritás érdekében ennek a döntésnek a tagállamok hatáskörében kell maradnia.

4.4 Az EGSZB egyetért azzal, hogy szükség van a termelők tárgyalási pozíciójának megerősítésére; azonban tekintetbe kell venni a különböző helyzeteket és a nemzeti sajátosságokat is.

4.5 Ami a felhatalmazáson alapuló jogi aktusokkal kapcsolatos hatáskör-átruházás időtartamát illeti, az EGSZB véleménye szerint annak mindig adott időre szólónak kell lennie (megbíztatás). Továbbá csupán olyan területekre kellene ezeket alkalmazni, ahol gyors döntéshozatalra van szükség.

4.6 A végrehajtási jogi aktusokat olyan esetekben kellene alkalmazni, amelyekben a tagállamok közötti harmonizált végrehajtásra van szükség.

4.7 Az EGSZB-nek határozott meggyőződése, hogy az uniós jogalkotás előkészítése során konzultálni kell az érdekelt felekkel. Fontos tehát, hogy az ingadozó tejpiacon jobb szabályozása érdekében kikérjék a tagállamok szakértőinek véleményét. E tekintetben rendkívül fontos gondoskodni arról, hogy ennek az ingadozásnak ne legyen visszafordíthatatlan káros hatása az EU tejjágyazatának termelőire nézve. Ezzel kapcsolatban egyértelmű, hogy a hozzáadott érték átláthatóbb és egyenlő elosztására van szükség a piaci szereplők között, elsősorban a termelők tárgyalási pozíciójának megerősítése érdekében.

4.8 Néhány tagállamban már léteznek szakmaközi szervezetek, és feladataikat az uniós joggal összhangban látják el. Hatékonyságukat korlátozza a tejjágyazati ellátási láncba kapcsolódó egyensúly hiánya.

4.9 Az EGSZB számára mindazonáltal egyértelmű, hogy az Európai Bizottság javaslatai nem oldanak meg a tejpiacon összes problémáját, és nem vonatkoznak a tejipari szövetkezetekre, melyek a tejtermelés 58 %-át adják. Az EGSZB sajnálja, hogy az itt tárgyalt javaslatok sem a tejipari ágazatra, sem a nagy áruházláncokra nem terjednek ki, pedig azok meghatározó szerepet töltenek be a tejtermékpiac egyensúlyában és az árak meghatározásában.

4.10 Az EGSZB úgy véli, hogy a méretre vonatkozóan bevezetni tervezett korlátok a tejipari ágazat nemzeti szintű felépítésétől függően – különösen a kisebb tagállamokban – túlságosan korlátozó jellegűek lehetnek. Kéri emiatt az Európai Bizottságot, hogy bizonyos kivételes esetekben engedélyezze az összes, ugyanazon tejjágyazat szállító gazda szövetkezesét, ami által lehetővé válna a felvásárló méretének megfelelő alku pozíciójú termelői csoportok létrehozása.

4.11 Mivel az Európai Bizottság vissza kíván vonulni a tejtermelés irányításától, és a felelősséget a helyi szereplőkre ruházza, alapvetően fontos ezen szereplők számára, hogy a lehető legteljesebb és naprakész információkkal rendelkezzenek a piaci fejleményekről, melynek átláthatónak kell lennie. Az EGSZB ezért úgy ítéli meg, hogy lényegbevágóan fontos egy hatékony ellenőrzési eszköz létrehozása európai szinten, hogy a termelés bizonyos mértékig szabályozható legyen.

4.12 Végezetül az új körülmények szükségessé teszik a piacirányítási eszközök megtartását (például intervenciók, magántárolás, export-visszatérítések), melyeknek egyrészt hatékonyaknak, másrészt könnyen és gyorsan alkalmazhatóaknak kell lenniük.

5. Részletes megjegyzések

5.1 Az EGSZB elismeri, hogy az Európai Bizottság különleges erőfeszítést tett azzal, hogy javaslatot tett európai parlamenti és tanácsi rendeletre az 1234/2007/EK tanácsi rendeletnek a tej- és tejtermék-ágazati szerződéses kapcsolatokról történő módosításáról. Az EGSZB kedvezőnek és jól időzítettnek tartja a közzétételt, mivel az választ ad az ez előtt a speciális mezőgazdasági ágazat előtt álló főbb kihívásokra.

5.2 Ezzel együtt hangsúlyozza, hogy a javaslat nem fogja tudni megoldani a tejágazat előtt álló összes problémát. A tejellátási lánc zökkenőmentes működésének további javítása érdekében az ellenőrzésnek mindvégig biztosítania kell az átláthatóságot a tejellátási lánc egésze során (termelők – feldolgozók – nagykereskedők – kiskereskedők).

5.3 Ahhoz, hogy az uniós tejágazat 2015 után sikeres legyen, rendkívül hatékony tejtermelésre lesz szükség a megfelelő gazdasági méretű és magas szintű humántőkével rendelkező tejgazdaságoktól. A szerkezetátalakítási törekvéseket tehát folytatni kell, mind a mezőgazdasági üzemekben, mind pedig a tejgazdaságokban: a mezőgazdasági termelők számára létfontosságú a hatékony, versenyképes és innovatív tejgazdaságokhoz való hozzáférés, hogy a lehető legjobban tudják kihasználni a piaci lehetőségeket. Különös figyelmet kell fordítani a hátrányos helyzetű térségekre, ahol a tejgazdaságoknak sokszor kedvezőtlenebb földrajzi feltételek mellett kell boldogulniuk, ezért viszonylagos hátrányokkal küzdenek. E tekintetben kiemelt figyelmet kell fordítani az átlátható, hatékony, regionális termelésre, mely alacsony környezeti hatást, fogyasztói tájékoztatást és minőséget biztosít a közvetítők számának csökkentése révén. A tejipar egészének a magas színvonalú, magas hozzáadott értékű termékek termelésére kellene koncentrálnia, melyek esetében a hazai piac növekvőben van és az exportlehetőségek jók.

5.4 Az EGSZB úgy véli, hogy az érintett tagállamok rendelkezéseket hozhatnak az 510/2006/EK rendelet értelmében oltalom alatt álló eredetmegjelöléssel vagy földrajzi jelzéssel forgalmazott tejipari termékek piaca működésének javítása és stabilizálása érdekében.

5.5 Nagyobb eltérések vannak a tagállamok tejágazatai között, mint a többi uniós mezőgazdasági ágazatban; ez nagyobb rugalmasságot követel az EU szakpolitikáinak megvalósításakor. Az EGSZB véleménye szerint speciális intézkedések végrehajtására van szükség a tejtermelők és tejfeldolgozók esetében, annak érdekében, hogy végbemenjen a tejágazat átalakítása és modernizálása a tagállamokban.

5.6 Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy gyorsabban és rugalmasabban reagáljon a válságokra. 2011-ben a tejpiac rendkívül ingadozó, az éghajlatváltozás kihívásait tükrözi, és elképzelhető, hogy megismétlődik a 2007–2009-es válságciklus. Az EGSZB ezért azt javasolja, hogy az Európai Bizottság folytassa a tejágazat dinamikájának ellenőrzését, hogy minden tőle telhetőt megtéve elejét vegye egy pusztító tejkrisisnek a jövőben.

Kelt Brüsszelben, 2011. május 4-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Staffan NILSSON